

12.1.2022

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo.stm@gov.fi

Lausuntopyyntönne VN/12948/2019

Lausuntopyyntönne hallituksen esityksestä perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on pyytänyt kirjallista asiantuntija-lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle, jossa ehdotetaan tiukentavaksi perusterveydenhuollon kiireettömään hoitoon pääsyn määräraajoja. Uudistuksen jälkeen perusterveydenhuollon kiireettömän sairaanhoidon ensimmäinen hoitotapahtuma tulisi järjestää seitsemässä vuorokaudessa.

Esityksessä on käsitelty kansalaisten näkemyksiä hoitoon pääsyn sujuvuudesta perusterveydenhuollossa. Osana Mehiläisen ja Pihlajalinnan välisen yrityskaupan kilpailuvaikutusten tutkintaa Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) teetti Taloustutkimuksella kyselytutkimuksen, jossa pyydettiin asiakkaita arvioimaan, miten hyvin eri väitteet kuvaavat julkista ja yksityistä terveydenhuoltoa. Vastaajien oli mahdollisuus valita skaalan 1–5 väliltä siten, että yksi tarkoitti sitä, että väite vastaa huonosti asiakkaan mielikuvaa ja viisi sitä, että se vastaa hyvin asiakkaan mielikuvaa palvelusta. Kaksi esitetyistä väitteistä koski hoitoon pääsyä. Ensimmäinen käsitteli pääsyä lääkärille ja toinen pääsyä tutkimuksiin (laboratorio ja kuvantaminen). Vastausten keskiarvo julkisessa terveydenhuollossa oli lääkärien vastaanottoaikojen osalta 2,53 (yksityinen 4,28) ja tutkimusten osalta 3,22 (yksityinen 4,19). Merkittävä osa vastaajista siis arvioi, että nopea hoitoon pääsy ei kuvaa hyvin julkista terveydenhuoltoa.

Yritysvaikutuksia koskevan analyysin osalta KKV kiinnittää huomiota siihen, että julkisen sektorin hoitoon pääsyn nopeuttaminen vaikuttaisi todennäköisesti maltillisesti yksityisten terveystaluiden tuottajien kohtaamaan kysyntään. Osana Mehiläisen ja Pihlajalinnan välisen yrityskaupan tutkintaa KKV selvitti yksityisten ja julkisten terveystaluiden korvaavuutta. Yksi keskeinen ero julkisten ja yksityisten terveystaluiden välillä ovat hoitoon pääsyn odotusajat. Siinä missä KKV:n selvitysten mukaan yksityisellä pääsee käytännössä heti hoitoon, julkisella esimerkiksi THL:n tilaston mukaan perusterveydenhuollon keskimääräinen odotusaika oli 18 päivää. Jos erot hoitoon pääsyssä pienenisivät, saattaisi osa yksityisen terveydenhuollon asiakkaista siirtyä julkiselle. Koska KKV:n tekemän analyysin perusteella erot julkisissa ja yksityisissä palveluissa ovat merkittäviä myös muiden tekijöiden kuin odotusajojen perusteella, pienet muutokset julkisten palvelujen odotusajoissa eivät todennäköisesti johda suuriin siirtymiin sektorien välillä. Yksityisen sektorin kohtaama mahdollista maltillista kysynnän pientymistä lisäksi kompensoisi mahdollisesti se, että uudistus johtaisi ostopalveluiden kasvuun ainakin lyhyellä aikavälillä ennen kuin julkinen sektori on onnistunut kasvattamaan hoitokapasiteettiaan hoitotakuun vaatimalle tasolle.

12.1.2022

Esityksessä todetaan, että asiakassiirtymien myötä julkisiin palveluihin kohdistuvan lisäkysynnän tyydyttämiseksi julkista terveydenhuolto-kapasiteettia voi olla tarpeen nostaa ostopalveluilla ja palvelusetelijärjestelmää hyödyntämällä. KKV pitää tärkeänä, että ostopalveluissa turvataan tarjoajien tasapuolinen kohtelu. Myös julkisten palveluiden valinnanvapaus esimerkiksi palvelusetelijärjestelmällä voi helpottaa henkilöasiakkaiden kiireettömään hoitoon pääsyä tilanteissa, joissa julkisella toimijalla ei ole riittävästi henkilöresursseja ja kapasiteettia hoidon järjestämiseksi.

Keskeistä ostopalvelujen ja palvelusetelijärjestelmien taloudellisessa onnistumisessa on se, että niissä onnistutaan synnyttämään kilpailua palveluntarjoajien välillä. KKV:n selvitysten perusteella keskimäärin terveydenhuollon tarjouskilpailuihin on tullut vain hieman yli kaksi tarjousta. Palveluiden tilaajien tulisi jatkossa kiinnittää huomioita keinoihin, joilla voitaisiin edistää kilpailun syntymistä tarjouskilpailuissa.

Kirsi Leivo
pääjohtajaRiku Buri
vanhempi ekonomisti